

D'n Nieuwe Hof

Bijna 25 jaar Vlindertuin Waalre

Afscheid van een bomenmens

Een gesprek met Wim en Bep

HERFST 2026

IVN: *Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid is een organisatie van vrijwilligers en beroepskrachten die streeft naar meer natuur en een duurzame samenleving.*

Lidmaatschap

Vriend van IVN: € 15,00 per jaar.

Vrienden ontvangen 4x per jaar ons afdelingsblad D'n Nieuwe Hof.

U kunt het bedrag van het lidmaatschap overmaken op: **IBAN: NL54RABO0127734988**
t.n.v. Penningmeester IVN VALKENSWAARD-WAALRE

Opzeggen van uw lidmaatschap dient te geschieden vóór 1 december van het lopende jaar.

Schriftelijk bij Suus Leenknecht of per e-mail: suus.leenknecht@gmail.com

Landelijk lidmaatschap: € 25,00 per jaar.

Met het landelijk lidmaatschap steunt u uw eigen vereniging en het landelijk IVN.

Is er in het “gezin” of samenlevingsvorm een 2e persoon landelijk lid dan kost dat € 17,00 per jaar.

Landelijke leden ontvangen naast ons afdelingsblad D'n Nieuwe Hof ook 4x per jaar het landelijk IVN-blad: Mens en Natuur.

Lidmaatschap jeugdvrienden (kinderen en jongeren tot 18 jaar): € 15,00 per jaar.

De website van onze afdeling is: <https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre>

De website van de landelijke IVN is: <https://www.ivn.nl>

Natuureducatie Centrum D'n Nieuwe Hof,

Adres: Bosstraat 25, 5553 CK VALKENSWAARD, telefoon 040-2018395

Email: secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl

BESTUUR

Voorzitter	Jan Schutjes tel: 06-23269205	Valkenswaard
Secretaris	Yolanda Werson e-mail: secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl	Valkenswaard
Penningmeester	Suus Leenknecht	Waalre
Ledenadministratie	Suus Leenknecht	Waalre
Leden	Jan van Heeswijk	Valkenswaard
	Gerrit Klitsie	Valkenswaard

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	pag. 3
Activiteitenoverzicht herfst	pag. 4
Voorwoord	pag. 5
Wist u dat....	pag. 6
Afscheid van een bommenmens: In Memoriam	pag. 7
In Memoriam: Arthur Jeurissen	pag. 8
In Memoriam: Tiny Wagemans	pag. 9
In Memoriam: Jan Jacobs	pag. 10
Kookworkshop 't Mortelke, herfsteditie	pag. 11
Een gesprek met Wim en Bep van Stipdonk	pag. 12
Bijna 25 jaar Vlindertuin Waalre	pag. 14
Natuurwerkgroep Waalre start weer	pag. 17
Verslag Vogelwerkgroep: tellen, tellen en nog eens tellen	pag. 18
De sterrenhemel in de herfst van 2026	pag. 20
Rabobank Clubsupport	pag. 22
Verslag Natuurwerkgroep Valkenswaard Seizoen 2025/2026	pag. 22

Activiteitenoverzicht

Herfst 2026

Tuinwerkgroep

Elke woensdagochtend van 10.00 tot 12.00 uur is de Tuinwerkgroep actief bij D'n Nieuwe Hof aan de Bosstraat 25,

die er overigens graag wat helpende handen bij wil hebben!

Vlindertuin Waalre:

Het hele jaar door wordt er (bij goed weer) door vrijwilligers onderhoud gepleegd op dinsdagmorgen van 10.00 tot 12.00 uur.

Natuurwerkgroepen Valkenswaard en Waalre:

Wilt u deelnemen aan de activiteiten op de zaterdagochtenden neem dan contact op met:

Antoon Obbing voor Waalre (coördinator) e-mail: antoon.obbing@gmail.com

Anthonie Crijns voor Valkenswaard (coördinator) e-mail: anthoniecrijns@gmail.com

Publiekswandelingen

Zondag 27 september: Schotse Hooglanders in De Meeris.

Start 10.00 uur, parkeerplaats aan de Meercken (postcode 5581 XA) in Waalre.

De wandeling is gratis en duurt ongeveer 2,5 uur.

Zondag 18 oktober: Meertjesvenwandeling

Start 14.00 uur naar het Meertjesven in Waalre. De wandeling is gratis en duurt ongeveer 2 uur.

Je kunt het startpunt vinden op de zessprong aan het einde van de Vlasrootlaan (inrijden bij restaurant "De Treeswijkhoeve" aan de Valkenswaardseweg tussen Aalst en Valkenswaard) of vanuit Waalre aan het einde van de Bolksheuvel.

Zondag 22 november: Wandeling door Aalst en Diepenvoorde

Start 14.00 uur, de wandeling is gratis en duurt ongeveer 2 uur.

Vertrek bij de Leesakker / hoek Raadhuisstraat, bij het kunstwerk "Het opengeslagen boek".

Cursussen en trainingen

Dinsdag 13 oktober: Lezing over uilen

Op dinsdagavond 13 oktober geeft Ewoud Vreugdenhil in D'n Nieuwe Hof een lezing over uilen. Hij is coördinator van de Uilenwerkgroep Valkenswaard. Naast allerlei informatie over de Nederlandse uilensoorten krijg je ook een kijkje achter de schermen van het werk van de uilen-vrijwilligers. Dat wordt een interessante avond!

De lezing vindt plaats op dinsdag 13 oktober in D'n Nieuwe Hof, Bosstraat 25 te Valkenswaard.

Aanvang 19.30 uur. Meld je aan via *de website van het IVN Valkenswaard-Waalre*.

Zaterdag 24 oktober: Kookworkshop bij 't Mortelke

Kom jij ook koken op 't Mortelke samen met Susan van Maaren van Susan's Keuken op 24 oktober? 't Mortelke is een voedselbos, waar je naast een rondleiding over het prachtige terrein met uitleg over de filosofie en organisatie, zelf de ingrediënten plukt voor het koken.

Lees meer op pagina 11 in dit blad.

Zaterdag 7 november: Natuurwerkdag Waalre

Op zaterdag 7 november is het weer zover: de landelijke Natuurwerkdag. Door het hele land steken inwoners de handen uit de mouwen om iets goeds te doen voor de natuur in hun eigen omgeving. Ook in Waalre kun je meedoen. De IVN Natuurwerkgroep Waalre organiseert een inspirerende werkdag op een prachtig perceel vlak bij de Hut van Mie Pils.

Start: 10.00 uur, einde rond 13.00 uur,

Locatie: Perceel bij de Hut van Mie Pils, achter de Mellow Ranch

Aanmelden via www.natuurwerkdag.nl

Voorwoord

Valkenswaard, 29 augustus 2026

Beste lezers,

De herfst is weer begonnen. Langzaam verandert de natuur van kleur. Het frisse groen van de zomer maakt plaats voor geel, rood en bruin. Bladeren vallen, vruchten en zaden rijpen en veel dieren bereiden zich voor op de winter. Ook in de vogelwereld is de verandering merkbaar. Zomergasten vertrekken naar warmere gebieden, terwijl andere soorten juist vanuit het noorden bij ons komen overwinteren.

Voor veel van onze natuurwerkgroepen betekent de herfst niet het einde, maar juist het begin van een nieuw seizoen. De handen gaan weer uit de mouwen. Er wordt gewerkt in natuurgebieden, aan landschapselementen en aan het onderhoud van onze eigen terreinen. Andere werkgroepen richten zich op tellingen, onderzoek, natuureducatie en excursies. Al die activiteiten dragen bij aan onze kennis van de natuur en aan het behoud ervan.

Toch verloopt de wisseling van de seizoenen steeds minder vanzelfsprekend. De gemiddelde temperatuur stijgt en warme en droge perioden duren langer. Ook zware regenbuien komen vaker voor. Planten bloeien eerder, insecten verschijnen op andere momenten en trekvogels veranderen soms hun vertrek- en aankomsttijden. Hierdoor kunnen natuurlijke processen uit de pas gaan lopen. Een vogel kan bijvoorbeeld terugkeren uit zijn overwinteringsgebied op het moment dat de grootste hoeveelheid insecten alweer verdwenen is.

De vraag is daarom niet alleen wat de stijgende temperatuur met de natuur doet, maar ook hoe wij ermee omgaan. Kunnen we gebieden zo inrichten dat planten en dieren zich beter kunnen aanpassen? Zorgen we voor voldoende bomen, struiken, water, bloemrijke bermen en verbindingen tussen natuurgebieden? En geven we de natuur voldoende ruimte, ook binnen onze dorpen en woonwijken?

Als IVN kunnen we daaraan bijdragen. Door buiten aan het werk te gaan, ontwikkelingen te volgen en onze kennis te delen. Maar ook door mensen te laten zien hoe bijzonder én kwetsbaar de natuur dichtbij huis is. Iedere waarneming, iedere activiteit en iedere vierkante meter die natuurvriendelijk wordt ingericht, heeft betekenis.

Laten we daarom dit najaar niet alleen genieten van de prachtige herfstkleuren, maar ook stilstaan bij de veranderingen die minder zichtbaar zijn. De natuur verandert voortdurend. Het is aan ons om ervoor te zorgen dat zij voldoende ruimte en veerkracht houdt om met die veranderingen mee te kunnen bewegen. Ik wens alle werkgroepen een mooi, actief en vooral natuurrijk nieuw seizoen toe.

Jan Schutjes

Voorzitter IVN Valkenswaard-Waalre

Wist u dat?.....

- Er op zondagmiddag 11 oktober in en om het IVN-gebouw een “Groen Gelukmiddag” is georganiseerd door buurtvereniging de Turfberg.
- Er op 13 oktober een lezing over uilen plaats zal vinden in het IVN gebouw.
- Er tot nu toe 183 mensen aan onze wandelingen hebben meegedaan, en dat de reacties zeer positief waren.
- Basisschool St. Martinus uit Dommelen op vrijdag 16 oktober een thema ochtend heeft over het zorgdragen voor de natuur.
- Onze vogelwerkgroep en de werkgroep biodiversiteitsherstel hier hun steentje aan bij gaan dragen.
- Gemeente Valkenswaard het ommetje Borkel en Schaft heeft vernieuwd, met een lengte van 6,7 km.
- De eerste scholen zich weer hebben ingeschreven voor de wandeltassen en dat de reacties na het eerste jaar erg goed waren.

Afscheid van een bomenmens

Op 4 juli j.l. is Janka Kessener-Kochen overleden, bijna 80 jaar oud. IVN'ers die al langer meelopen, zullen zich vast nog haar bevlogenheid voor bomen herinneren.

Bomen, die vormden de rode draad bij de IVN-activiteiten van Janka. In 2007 pakte zij – samen met Kees Wels – de uitdaging aan om alle monumentale bomen in de gemeente Valkenswaard opnieuw te inventariseren. Metingen van hoogte en dikte, schatting van de ouderdom, zomer- en winterfoto: een flinke klus die pas in 2010 afgerond was. De ca. 80 monumentale bomen in de gemeente zijn vervolgens door Kees en Janka samengebracht in een mooi bomenrapport. Het boekje werd eind 2011 aangeboden aan de gemeente en andere belanghebbenden.

In die tijd waren er voor belangstellenden bijna geen mogelijkheden om iets te weten te komen over de monumentale bomen in Valkenswaard. Internet leek hiervoor ideaal. En zo kreeg elke monumentale boom(groep) op de IVN-site een eigen pagina. Een overzichtskaart en informatie over de boomsoorten maakten er een interessant geheel van. Het was heel leerzaam en bovenal ontzettend gezellig om dit samen met Janka op poten te zetten.

De mooie bomen in Valkenswaard werden verder onder de aandacht gebracht via beschrijvingen van enkele boomrijke plekken in de gemeente, zoals de Kleine Meer en het Oude Kerkhof. Janka verzorgde ook de bomeninfo voor de fietstocht 'Cultuur-historisch Valkenswaard' die nog steeds in de IVN Natuurroutes app staat.

Bij allerlei andere IVN-activiteiten die met bomen te maken hadden, droeg Janka graag haar steentje bij. Zo was zij een bekend IVN-gezicht bij de jaarlijkse Boomplantdag voor de basisschool. Toen het scholenproject 'Het rijk van koning Eik' een onderdeel over monumentale bomen kreeg, kon de projectgroep profiteren van Janka's kennis op dat gebied.

Een aantal jaren geleden is Janka verhuisd naar Haarlem om dichterbij haar kinderen te kunnen zijn. Toch bleef zij in haar hart in Valkenswaard. Daar was in juli haar afscheid op een prachtige en toepasselijke plaats: de tuin bij het 'Theehuis van Mevrouw van Best'. Vele mensen, waaronder enkele IVN'ers, hebben daar afscheid van Janka genomen onder de monumentale bomen.

Fanny van Zon

In Memoriam: Arthur Jeurissen

Op 10 juli is hij op 93 jarige leeftijd overleden, na een mooi en welbesteed leven. Arthur: wie kende hem niet binnen het IVN? Hij was heel handig en altijd bereid om te helpen. We hebben heel veel aan hem te danken.

Destijds, toen we nog niet samengingen met IVN Aalst-Waalre, heette ons clubblad nog "Natuurwijzer". Het blad ging toen nog niet naar de drukkerij, maar werd eigenhandig in elkaar gezet. Dat betekende: alles sorteren op paginanummers, daarna bundelen, nietjes erin, etiketten met naam en adres erop, en daarna op stapeltjes leggen voor de verschillende bezorgers. Dat was heel veel werk, en een groot deel daarvan werd door Arthur gedaan.

Ook bij de projectgroep heeft hij veel voor ons betekend. Alle prikborden waar prachtige foto's met bijbehorende teksten opgeprikt konden worden, werden door hem gemaakt. En het bleef niet bij de borden alleen. Het gebeurde regelmatig dat er een beroep op hem werd gedaan voor allerlei bijzondere dingen, waardoor onze projecten heel erg in trek waren en door vrijwel alle scholen uit de omgeving bezocht werden. Vaak was ook zijn broer Jules daarbij betrokken.

Arthur is ook nog een tijdlang penningmeester geweest van onze vereniging. Tussen 1992 en 1996 beheerde hij de financiën. En ook dat deed hij zoals hij alles deed: zorgvuldig en correct. Wij denken met heel veel respect aan hem terug.

Nelly van der Burgt

In Memoriam: Tiny Wagemans

Op 11 juli overleed Tiny op 89 jarige leeftijd . Ze was een bekend gezicht binnen ons IVN, in Waalre als betrokken schoolgids, en later bij ons onderkomen D'n Nieuwe Hof als een gewaardeerd lid van de Tuinwerkgroep.

Toen ik zes jaar terug bij het IVN begon maakte ik kennis met Tiny. Door haar spontane open karakter zorgde zij op woensdagochtend altijd voor een leuke, gemoedelijke sfeer die de Tuinwerkgroep zo kenmerkt.

Tiny zorgde in onze tuin vooral voor de achterste border bij de muur. Omdat dit het zonnigste en warmste stuk van onze tuin is, plantte zij er vooral mediterrane kruiden en planten die goed tegen de hitte en droogte kunnen. In de afgelopen jaren, met zulke wisselingen en extremen in het klimaat was het geen sinecure om dit stuk van de tuin mooi en levendig te houden, maar met haar doorzettingsvermogen en passie lukte het haar altijd wonderwel.

Op de woensdagochtenden missen we haar fijne, en altijd piekfijn verzorgde, aanwezigheid en de leuke gesprekken die we altijd met haar hadden. We zijn dankbaar dat we haar die jaren bij ons IVN mee hebben mogen maken.

Dylan Brand

In Memoriam: Jan Jacobs

Eind januari van dit jaar ontvingen we het bericht over het overlijden van Jan Jacobs. In september 2025 was Jan negentig jaar geworden.

Jan was al vanaf 1977 lid van onze IVN afdeling en heeft naast de Natuurgidsencursus menige andere cursus gevolgd. Hij was actief als gids bij natuurwandelingen voor het publiek en voor schoolgroepen. Zijn favoriete excursiegebied was de Malpie. Lange tijd hebben we samen de Malpiewandeling verzorgd op de zondagmiddag in augustus.

Jan werkte bij de AMRO bank en menige bezoeker en IVN-er heeft koffie of thee gedronken uit de “oude” AMRO-bank kopjes die Jan had meegebracht van de bank. Hij was erg betrokken bij de bouw van het IVN gebouw, D’n Nieuwe Hof, door bij allerlei werkzaamheden hand- en spandiensten te leveren.

Jan was ook lid van het Valkenswaards mannenkoor De Leeuwerik en door zijn toedoen heeft dit koor de opening van het gebouw luister bijgezet.

Naast IVN wandelgids werd Jan lid van de Tuinwerkgroep, die de IVN tuin achter het gebouw verzorgde. Voor zijn veelzijdige actieve betrokkenheid bij onze IVN afdeling kreeg Jan in 2010 de vrijwilligerspenning van de gemeente Valkenswaard opgespeld.

Jan was een echte “mensen”man. Hij hield van het sociale contact en hij kon je , soms wel eens langer dan jezelf wilde, boeien met zijn verhalen. Wij wensen zijn vrouw en (klein)kinderen sterkte bij het verwerken van dit verlies.

Ik wil dit “In Memoriam” besluiten met een door Jan zelf geschreven gedicht, genaamd “De Boom”, afkomstig van zijn Gedachteniskaart.

DE BOOM

De boom die voor onze woning staat,

In voorjaarsgroen te pronken.

Maanden zien wij hem zo aan,

Totdat hij in het rood is verzonken.

Dan wat later kleurt hij geel,

Het laatste moment van zijn mooie geheel.

Later in de tijd, wordt door wind en regen,

Zijn bladerdek weggedreven.

Nu wordt hij naakt en troosteloos aangekeken. (Jan)

Emile Weijters

(Ondanks de tijdige ontvangst van het bericht over het overlijden van Jan Jacobs, is door omstandigheden het In Memoriam pas in dit Herfstnummer aan de orde. Hiervoor wil onze afdeling haar verontschuldigen uitspreken én naar de familie én naar de verenigingsleden.)

Herfsteditie Kookworkshop 't Mortelke

Na de succesvolle edities van vorig jaar, organiseert Werkgroep Biodiversiteitsherstel samen met voedselbos 't Mortelke weer twee kookworkshops, in juli (zomereditie, reeds geweest) en 24 oktober (herfsteditie).

Tijdens een rondleiding door het prachtige voedselbos ga je zelf verse ingrediënten oogsten en met deze zelfgeplukte ingrediënten aan de slag om een lunch met heerlijke plantaardige gerechten maken. Alle gerechten zijn afgestemd op het seizoen.

Kom jij ook koken op 't Mortelke samen met Susan van Maaren van Susan's Keuken op 24 oktober? 't Mortelke is een voedselbos, waar je naast een rondleiding over het prachtige terrein met uitleg over de filosofie en organisatie, zelf de ingrediënten plukt voor het koken.

Samen met Susan ga je plantaardige gerechtjes bereiden die zoveel mogelijk zijn afgestemd op het seizoen en wat het land ons kan bieden. Je gaat samen met haar oogsten in de moestuin en het voedselbos van 't Mortelke en daarna direct aan de slag met het maken van een paar heerlijke gerechtjes. Denk aan bijvoorbeeld paddenstoelen in oktober – vers van het land!

De gerechtjes kun je ook na de workshop thuis bereiden. Zo worden jouw kookkunsten nog diverser en meer afgestemd op de leefbare toekomst waar we met zijn allen naartoe willen.

Kook en eet samen met ons de toekomst nog groener.

Oogst zelf uit de moestuin & het voedselbos.
Kook met lokale, natuur-inclusieve ingrediënten.
Geniet van de rust, natuur en gezelligheid.

Datum: 24 oktober 11:00 – 15:00 uur
Locatie: Het Mortelke 3, 5556 XD Valkenswaard
Kosten: € 90,00

Michael Beuwer
Werkgroep Biodiversiteitsherstel

Aanmelden via onze website:

<https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre/natuuractiviteiten/kookworkshop-t-mortelke/>

Een gesprek met Wim en Bep van Stipdonk

Als je het over IVN Valkenswaard-Waalre hebt kun je bijna niet om ze heen: Wim en Bep van Stipdonk. In een gesprek met hen kwam ik te weten wat zij al heel veel jaren als vrijwilliger betekenen voor onze IVN afdeling.

IVN Eindhoven

Toen haar oudste zoon in 1972 naar de kleuterschool in Eindhoven ging kwam Bep in contact met IVN Eindhoven in Woensel, waar zij haar eerste IVN cursus volgde bij Loek Ketelaars. Zij sloot zich aan bij de wandelmoeders die toen voor het IVN actief waren: het begin van vele jaren enthousiast werk voor het IVN.

Na hun verhuizing naar Waalre bekwaamde Bep zich, mede door “mentor natuurgidsen” Cor de Jong, in het gidsen en het opleiden van gidsen bij het IVN Valkenswaard. Ze bleef lid van IVN Valkenswaard en IVN Aalst-Waalre toen deze tijdelijk hun eigen weg gingen. Uiteindelijk zouden zij onder IVN Valkenswaard-Waalre weer samenkomen, vanaf half jaren '80 in het gezamenlijke, zelfgebouwde onderkomen “D’n Nieuwe Hof”.

Wim en Bep samen in actie

In 1992 zou Bep haar eigen man Wim, als ook onder andere Fanny van Zon, opleiden tot natuurgids. Ook zij zouden de daaropvolgende jaren hun sporen ruimschoots verdienen bij IVN

Valkenswaard-Waalre. Wim en Bep kwamen steeds meer te weten over de omgeving en de natuur en volgden bijvoorbeeld ook een cursus heemkunde, om zo de verhalen die zij bij het gidsen vertelden zo compleet en kloppend mogelijk te maken.

Bep tijdens een boomfeestdag

Heemkundige verkenningen

Zo begonnen zij ook met de heemkundige verkenningen, cursussen waarbij zij onder andere een kastelenroute, molenroute en een grensroutte uitzetten. Maanden voorbereidend werk gingen vooraf aan de drie lessen en de afsluitende busreis die de route aflegde. Welke plaatsen waar aan te doen, het inlezen in de geschiedenis, de archeologie, de omgevingen en de natuur van de te bezoeken plekken, maar ook de praktische kanten als logistiek en een natje en een droogje. Een formidabel karwei, waar Wim en Bep ook veel lol aan beleefden.

Hiervoor maakten Wim en Bep ook gretig gebruik van de kennis van naburige IVN afdelingen. Ook werd kennis opgedaan vanuit bijvoorbeeld Brabants Landschap. Verder vertellen Wim en Bep dat zij ook veel hadden aan de provinciale bijeenkomsten in Den Bosch. Zo kwamen ze te weten wat er bij verder gelegen IVN afdelingen speelde en werd veel kennis onderling gedeeld. Waarom zou elke afdeling telkens zelf het wiel uitvinden?

Wim kon de kennis die hij zo opdeed ook gebruiken bij de IVN Houtwallengroep waar hij ook voor werkte. Waar vroeger het hout van het

Bep en Wim (bron ED)

wilgenknotten nog wel eens als brandhout werd gebruikt, kreeg het later allerlei toepassingen. Er werden wallen, matten, hekken en nog veel meer van gemaakt voor natuurprojecten in Waalre. Maar ook het recente herstel van het kabouterpad bij D'n Nieuwe Hof met wilgentakken is hier een mooi voorbeeld van.

Natuurwerkgroep Waalre

De Houtwallengroep breidde zich in de loop van de jaren uit tot de Natuurwerkgroep Waalre, met de vele leden die het nu heeft, en de vele projecten die zij in de gebieden van Brabants Landschap en de gemeente Waalre uitvoeren. De expertise in deze groep leidde bijvoorbeeld tot de uitvinding van de stronkentrekker. Het onbegonnen werk van het verwijderen van de wortels van berken en Amerikaanse eiken werd hiermee opeens haalbaar. De stronkentrekker van Ben Putman en zijn collega's wordt nu wereldwijd gebruikt.

De stronkentrekker in actie

In de loop van de jaren spanden Wim en Bep zich in voor talloze activiteiten voor het IVN. Zo leidden ze onlangs nog de paddenstoelencursus. Als natuurgids organiseerden ze wandelingen, als schoolgids lieten ze schoolkinderen met de natuur kennis maken. Ze verzorgden paaltjeswandelingen en waren van de partij bij de boomfeestdagen en natuurwerkdagen. Ook bij het Jeugd-IVN waren ze actief. Veel van deze activiteiten doen ze nog tot op de dag van vandaag.

Verwondering

Het leidt geen twijfel dat Wim en Bep met al hun activiteiten veel mensen van jong tot oud kennis hebben laten maken met de natuur in al haar

facetten en door hun verhalen verwondering voor die natuur en de omgeving hebben opgewekt.

Wim en Bep in actie als schoolgidsen

Zo geniet Wim van het werken met kinderen, door het vertellen van verhalen in de natuur zelf, en de kinderen zelf te laten nadenken over hoe de natuur werkt. Zo kun je bij hun een zaadje van interesse voor de natuur en de wereld om hun heen ontkiemen. Iets waar ze hun hele leven nog plezier aan kunnen beleven.

Wim bij een bbq van het jeugd IVN

Wim en Bep hebben de natuureducatie bij het IVN Valkenswaard-Waalre altijd met passie en veel plezier in de praktijk gebracht. Het IVN Valkenswaard-Waalre prijst zich gelukkig met mensen als hen in hun midden.

Dylan Brand

Bijna 25 jaar Vlindertuin Waalre – Op jacht naar 2500 soorten

Wat ooit in 2003 begon op de oude gemeentewerf door de bezielende inspiratie van Laura Minderhoud en met sponsoring van de Rabobank is inmiddels uitgegroeid tot een geliefde groene oase: de IVN Vlindertuin Waalre. Dankzij een groep gedreven vrijwilligers is deze plek nu, bijna 25 jaar later, nog steeds springlevend.

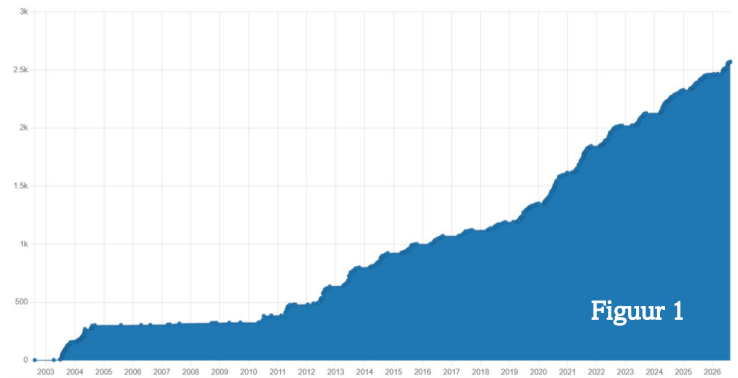
Er zijn regelmatig kindermiddagen en activiteiten voor schoolkinderen, voor veel bezoekers is het een rustpunt van verwondering en inspiratie. Niet alleen de dagvlinder-telroute voor de Vlinderstichting, maar ook nachtvlinders worden geregeld met licht en stroop geïnventariseerd.

In 2023 bestond de tuin twintig jaar en we hadden toen het ambitieuze doel om voor het eind van dat jaar tweeduizend soorten te hebben gespot. Dat lukte net op de valreep, met 2018 soorten. Toen we vorig jaar filosofeerden over het vijftienvijftigjarig bestaan in 2028 werd er de stoutmoedig geopperd dat we misschien wel 2500 soorten zouden kunnen halen.

Maar was het wel realistisch om jaar op jaar weer honderd nieuwe soorten te verwachten? Je zou denken dat na 25 jaar bijna alles wat te zien valt inmiddels is langsgekomen. Het aantal dagvlinders stagneert bijvoorbeeld al jaren bij 27 soorten en overal hoor je dat het aantal insecten sterk aan het afnemen is. Wel zijn we inmiddels door de dalende aantallen beter gaan kijken en verbeterde techniek helpt zeker. Bij nachtvlinders sloegen we aanvankelijk de kleinere micro's over omdat die notoir moeilijk te benoemen waren. Betere fotografie en AI helpen om steeds eenvoudiger en meer soorten betrouwbaar op naam te brengen. Ook brengt klimaatopwarming soms gratis nieuwe soorten. Dus, hoe staat het nu met de haalbaarheid van die 2500 soorten?

De statistieken

Al vanaf het begin werden op de Vlindertuin soorten waargenomen. Eerst alleen dagvlinders, maar al snel werd dat uitgebreid tot insecten, spinnen en uiteindelijk tot alles wat er leeft, groeit en bloeit. Waar gegevens voorheen in een Excel-spreadsheet werden bijgehouden, staat inmiddels veel op Waarneming.nl.

Zo zie je in Fig. 1 de groei van het totale aantal waargenomen soorten over de afgelopen jaren in de Vlindertuin.

Het verloop van de grafiek oogt wat vreemd, ik ben bang dat dit mijn schuld is. Ik maak sinds 2003 meer foto's in de tuin dan ik ooit uitgezocht krijg. Er liggen er nog honderdduizenden te wachten. Je ziet dat ik 2003 en een deel van 2004 heb ingevoerd, maar dan valt het bijna stil tot in 2010. Dan komt het nachtvlinderen op stoom. Vervolgens komt er vanaf 2019 een opleving omdat ik daarna meer soorten ben gaan invoeren.

Sinds 2002 zijn er maar liefst 36252 waarnemingen ingevoerd door 79 waarnemers. Het aantal waargenomen soorten loopt per waarnemer van één soort tot maar liefst 2015, daarvan werden 803 soorten maar één keer waargenomen. En de meest waargenomen soort, de Gerimpelde spanner, maar liefst 303 keer. De teller staat inmiddels op 2570 soorten. Doel ruimschoots gehaald dus! Toch is daar nog wel wat op af- en bij te dingen.

2500 of niet?

Wanneer heb je nu een soort officieel waargenomen? Tsja, dat is nog niet zo eenvoudig. Het beste is dat een waarneming wordt gevalideerd door een moderator. Daar zijn er alleen helaas te weinig van om dagelijks de tienduizenden ingestuurde foto's te verifiëren. Zo worden vogelwaarnemingen vaak niet vergezeld van een foto want dat is lastig of onmogelijk. Soms is een vogel niet eens gezien, maar alleen gehoord. Als je bijvoorbeeld een waarneming invoert en beweert dat je een extreem zeldzame Siberische Sprinkhaanzanger hebt gehoord, dat kan dit resulteren

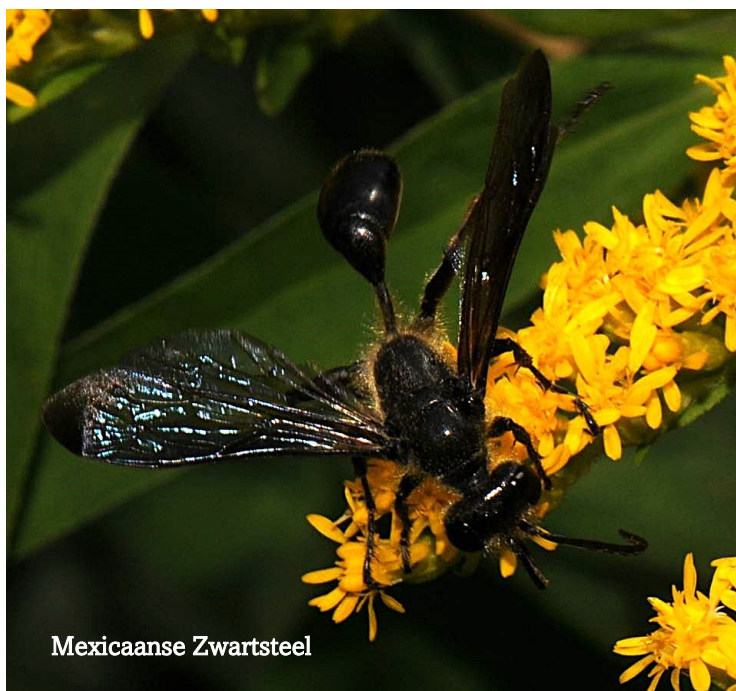
in een nieuwe soort op jouw conto. Tenzij een moderator jouw waarneming waagt te betwijfelen. Want als er ergens een Siberische Sprinkhaanzanger wordt gespot komen onmiddellijk vanuit het hele land honderden scoorlustige ornithopaten aangescheurd. Maar helaas zijn er veel soortgroepen waarvoor geen moderator actief is, dus daarvan weet je nooit zeker of de soort echt klopt.

Het is dus niet onwaarschijnlijk dat er tussen onze waarnemingen ook vergissingen zitten. In ons geval liggen er nog honderdduizenden foto's te wachten waar ongetwijfeld nog honderden nieuwe soorten tussen zullen zitten, dus we zullen hoe dan ook de 2500 linksom of rechtsom wel gehaald hebben.

Zeldzaam of niet?

Waarneming.nl hanteert een classificatie in vier typen om de zeldzaamheid van een soort te scoren: Algemeen, Vrij algemeen, Zeldzaam en Zeer zeldzaam. Van onze 2570 soorten zijn er 1339 algemeen, 1019 vrij algemeen, 176 zeldzaam en 36 zeer zeldzaam.

In 2013 zag ik op de Guldenroede een vrij grote zwarte wesp (zie Fig. 2) die ik eerst niet thuis kon brengen. Een Mexicaanse zwartsteel naar bleek, een zeer zeldzame exoot waargenomen sinds 2010.

weer een tegen kwam! Ondertussen heeft deze soort zich gevestigd in Nederland. Er zijn inmiddels 2737 waarnemingen en de zeldzaamheid is afgeschaald van zeer zeldzaam naar vrij algemeen. Zo zie je hoe relatief zeldzaamheid kan zijn.

Drie bijzonder(e) verweven soorten

Onder de soorten die we inmiddels hebben waargenomen zijn er tientallen met een bijzonder verhaal. Sommigen zijn heel mooi met elkaar verweven. Zo'n twintig jaar geleden heb ik, niet gehinderd door enige morele of ecologische wroeging voor onze tuin wat zaadjes meegenomen uit het natuurgebied Koningssteen bij Thorn in Limburg. Rineke Koenders heeft die met veel liefde opgekweekt en sindsdien bloeien er elk jaar mooie gele bloempjes van heelblaadjes (*Pulicaria dysenterica*) rond de vijver (zie Fig. 3).

Figuur 3: Heelblaadjes bij de vijver

De naam komt uit de volksgeneeskunde omdat er geneeskrachtige ("helende") werking werd verondersteld bij wondjes, huidproblemen en dysenterie. Verder werden gedroogde blaadjes verbrand om hinderlijke insecten en vlooiën (*pulex* = vlo) te verjagen. De meervoudsvorm is niet ongebruikelijk voor kruiden uit de traditionele geneeskunde, omdat bosjes werden gebruikt voor het maken van aftreksels. Taxonomisch en grammaticaal gezien niet echt handig omdat je het over een plantje in enkelvoud wilt hebben, dus het Heelblaadje en niet het of een heelblaadjes (of zoiets). Zo zie je maar weer hoe je de simpelste dingen moeilijk kunt maken!

Mijn waarneming was de eerste op waarneming.nl en de tweede kwam pas in 2017. Ik heb hem daarna nooit meer gezien, tot ik er dit jaar

Toch bleef er in mijn onderbewuste een onbestemd gevoel knagen dat ik hiermee ten onrechte een Limburgse exoot in het Brabantse had ge-

introduceerd. Ten onrechte bleek gelukkig achteraf, want vorig jaar zag ik op de Heelblaadjes een onooglijk klein maar fraai vliegje met de

Figuur 4

naam heelblaadjesboorvlieg (zie Fig. 4). Deze boorvlieg hoort vrij specifiek bij Heelblaadjes en geeft aan dat beide soorten wel in Brabant thuishoren. De ontmoeting en paring van de vliegjes vindt rond de plant plaats en eitjes worden met een legboor diep tussen de bloemhoofdjes geplaatst. Na uitsluipen voeden de larven zich met de plant, die daardoor start met de vorming van abnormaal weefsel en er ontstaat een gal. De larve leeft veilig en weldoorvoed in deze gal en verschijnt uiteindelijk als volwassen boorvlieg.

Dat wil zeggen, als het aan het boorvliegje ligt. Maar er kunnen kapers op de kust zijn. Neem

Figuur 5

bijvoorbeeld *Torymoides kiesewetteri* (Fig. 5 en figuur 6).

Figuur 6

Ondanks de indrukwekkend ogende naam is dit een ielepiepklein wespje van nog geen 2mm dat parasiteert op de gal van de heelblaadjesboorvlieg. Het vrouwtje heeft een enorme, honderden micrometers lange legboor waarmee ze diep tussen de bloemhoofdjes tot in de gal kan prikken, die vanaf de buitenkant van de bloem niet zichtbaar is.

Het is al onvoorstelbaar dat zo'n klein wespje die gal weet te vinden. Maar stel je voor dat je zo'n larve bent en veilig in je gal zit te dutten, totdat je ineens wakker schikt van het knarsen en piepen van een legboor. En je kunt geen kant op! Een horrorscenario toch? Maar gelukkig zijn wij geen heelblaadjesboorvliegjarven en kunnen wij ook de schoonheid van dit prachtige voorbeeld van een gespecialiseerde voedselketen appreciëren. Toch?

Van heelblaadjes zijn er 44831 waarnemingen, de heelblaadjesboorvlieg heeft er 1866 maar de *Torymoides kiesewetteri* slechts 4! Extreem zeldzaam dus? Nee hoor, hij staat gewoon op "algemeen". Nu betekent dat niet dat hij algemeen is, maar dat het niet bekend is, dus algemeen by default. Misschien zou de classificatie "onbekend" moeten zijn. Hij kan namelijk best algemeen zijn, maar nauwelijks waargenomen worden omdat zo'n klein wespje makkelijk over het hoofd wordt gezien, of omdat waarnemers denken, daar ga ik niet uitkomen, laat maar zitten! Waarschijnlijk is dat ook zo, want het AI-orakel van Waarneming.nl heeft dan te weinig gevalideerde foto's om op getraind te worden,

waardoor op naam brengen bij voorbaat hooploos is.

Tot slot

Ben je na het lezen enthousiast geworden? Kom dan eens kijken en genieten in de Vlindertuin. Maar wees niet teleurgesteld als je niet meteen de prachtigste waarnemingen thuis brengt. Want dat vergt geduld. Heel veel geduld zelfs. En mooi weer. Liefst zon. Maar ook niet teveel. En niet teveel wind. Geen regen. En geluk. Veel geluk zelfs. En goede ogen. En een vaste hand. En snel kunnen reageren. Maar niet té snel. En geen fel gekleurde kleren aan. En, en....

En als je toevallig veel tijd hebt en uitzoeken van foto's is je passie, neem dan contact op, want er liggen nog duizenden uitdagingen te wachten!

*Hans Melissen
namens IVN Vlindertuin Waalre*

IVN Vlindertuin Waalre is bereikbaar per e-mail:
ivnvlindertuinwaalre@outlook.com

U vindt ons ook op de website:
<https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre/vlindertuin-waalre-0/>

Of scan deze QR-code:

Natuurwerkgroep Waalre start weer!

Op zaterdag 26 september start de IVN Natuurwerkgroep Waalre met een nieuw seizoen vol groene activiteiten. Samen zetten we ons in voor het behoud en de verbetering van de prachtige natuur in en rondom Waalre.

De afgelopen periode hebben voorbereidingen plaatsgevonden om er weer een fantastisch seizoen met leuke activiteiten van te maken!

Een greep uit onze activiteiten; onderhouden heidevelden, vennen en poelen, houtwallen snoeien, wilgen knotten, heide zaaïen en bomen planten: onze activiteiten zijn super afwisselend!

Dit doen we met een ontzettend enthousiaste en gemotiveerde groep van zo'n 50 vrijwilligers. Van september tot half maart steken we in wisselende samenstelling elke woensdag- en zaterdagmorgen de handen uit de mouwen. Al onze werkzaamheden stemmen we natuurlijk netjes af met de grondeigenaren en hun adviseurs, dit zijn o.a. de gemeente Waalre, Bosgroep Zuid, Brabants Landschap, Bureau voor Natuur en enkele particulieren.

Bij onze werkgroep draait het trouwens niet alleen om hard werken in de buitenlucht. Het is vooral ook heel gezellig! Er is volop ruimte voor sociale contacten en we delen graag onze kennis en ervaringen met elkaar.

Lijkt het je leuk om samen met ons de natuur een handje te helpen en lekker actief bezig te zijn? Je bent meer dan welkom! Meld je aan via ivn.nwgr.waalre@gmail.com

Antoon Obbing

Verslag Vogelwerkgroep: tellen, tellen en nog eens tellen

Verschiede leden van de Vogelwerkgroep van IVN Valkenswaard-Waalre waren in de afgelopen maanden bij behoorlijk wat vogeltellingen vertegenwoordigd. Soms in koppels of trio's maar soms ook in groepsverband.

De tellingen worden op basis van vrijwilligheid gedaan voor allerlei opdrachtgevers als Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, of de gemeente Valkenswaard. De opdrachtgevers laten dat doen om inzicht te krijgen in de ecologische ontwikkeling van hun gebied(en) en brengen daarvan ook regelmatig verslag uit.

Door dit jarenlang op een geprotocolleerde manier te doen geeft dit inzicht hoe vogelpopulaties zich in een gebied ontwikkelen. Dit zegt heel veel over de brede ontwikkeling van het geïnventariseerde gebied. Hoe meer opeenvolgende jaren er wordt geteld, hoe groter de betrouwbaarheid en de waarde ervan is.

Foto van een wespendiftelling in Leende (Foto Majo Klitsie)

Veelal voor dag en dauw in de periode van half februari tot en met eind juli worden zo vele uren vooral buiten gependend om de verschillende soorten in kaart te brengen. Je doorkruist in 1,5 tot 3 uur op een systematische manier een gebied om je waarnemingen te vergaren.

Daarbij horen specifieke kennis en vaardigheden. Een belangrijke vaardigheid is het herkennen van vogelsoorten op basis van de zang. Denk daarbij aan algemene soorten als roodborst, vink en koolmees. Maar ook specifieke soorten als de blauwborst, oeverzwaluw, diverse spechten, roerdomp en nachtzwaluwen.

De nachtzwaluwen worden overigens rond het vallen van de avond geteld. Ook wordt bijgehouden of er jonge vogels in het gebied zitten.

Foto van een jonge roodborsttapuit (Foto Fred Emmerik)

Wespendif tellingen

Leden van de werkgroep doen ook vaak mee aan het tellen van speciale soorten, zoals de wespendif. Dat is een roofvogel die op een buizerd lijkt. De vogel heet zo omdat hij hoofdzakelijk wesp-larven voert aan zijn jongen. Ze worden vooral overdag op zicht geteld.

Een wespendif man en vrouw gespot in Leende (Foto Michael Breuwer)

De Wespendif tellingen, 3 zaterdagochtenden tussen half juli en half augustus, zijn in en rondom het Leenderbos. We zitten dan op een vaste rustige plek met een ver uitzicht om overvliegende vogels te noteren. Dat gebeurt tegelijkertijd ook op nog 5 andere posten op dezelfde dag en tijd.

Er wordt specifiek gekeken of er voedseltransport (uitgegraven wespennraten) plaatsvindt. Voedseltransport is een belangrijke indicatie dat er jongen zijn. Naast zinvol en leerzaam, zijn dat ook vaak gezellige ontmoetingen met een groot deel van de Vogelwerkgroep.

Wat te doen met alle cijfers

De systematiek van het tellen is door SOVON, de overkoepelende organisatie die in Nederland al deze gegevens verzamelt en analyseert, in de loop van de afgelopen 50 jaar ontwikkeld. Jaarlijks worden zo landelijk vele miljoenen waarnemingen geregistreerd en geanalyseerd.

Sovon heeft daarvoor ook een @pp ontwikkeld: Avimap. Daarin worden de waargenomen vogels ingebracht en gecodeerd. Die codering heeft vooral als doel om de waarschijnlijkheid en een territorium of zelfs een broedgeval aan te tonen.

Als je een vogel ziet, wil dat nog niet meteen zeggen dat hij broedt in het gebied waar je de waarneming doet. Dat wordt al waarschijnlijker als er een zingende of een baltsende vogel is. Inventariseren gebeurt daarom vooral in het voorjaar en in de vroege uurtjes, net voor en na zonsopkomst. Dan hoor je het beste de zang van veel vogels.

Dat vogels broeden is nog waarschijnlijker als een vogel voedsel transporteert of als er een bezet nest gevonden wordt. Daar zit in de @pp dan meteen een andere in dit geval hogere broedcode aan vast.

Er zijn 16 verschillende broedcodes waar je uit moet kiezen. Algemeen gesproken kun je zeggen: hoe hoger de code in de @pp is, hoe hoger de broedkans is. Natuurlijk helpt het als je voedseltransport of een bezet nest vaker constateert. Een computerprogramma verwerkt de tellingen tot een overzicht waarbij het aantal territoria wordt bepaald.

Gelukkig hoeven we dit niet meer net als vroeger op papier te doen. Als teller heb je dus een behoorlijke kennis nodig, maar dat is te leren. Dat leren doe je juist het beste in het veld, samen met anderen en het liefst iemand die je wil helpen om zijn/haar kennis en ervaring te delen.

Foto van een vrouwtje Baardman met een jong (foto Mayta Braun)

Foto van een jonge buizerd (Foto Tineke Herps)

Interesse?

Mocht je hierdoor geïnteresseerd zijn geraakt, je bent van harte welkom bij de vogelwerkgroep van IVN-Valkenswaard-Waalre.

Kijk op de website voor meer gegevens:

<https://www.ivn.nl/afdeling/valkenswaard-waalre/vogels/>

STERRENHEMEL IN DE HERFST 2026

Algemeen

In september nemen we afscheid van de zomersterrenbeelden zoals de Leeuw, de Maagd en de Ossenhoeder. Ook de Zomerdriehoek, gevormd door de sterren Deneb (de Zwaan), Wega (de Lier) en Altair (Schorpioen), schuift de komende maanden 's avonds meer en meer naar het westen.

Daar staat tegenover dat we de najaarssterrenbeelden, o.a. Pegasus, Andromeda, Stier en Visen in deze periode aan de hemel zien verschijnen.

Wat bepaalt die jaarlijkse opeenvolging van de sterrenbeelden?

De aarde draait om zijn eigen as in 24 uur en deze draaiing veroorzaakt het dag- en nachtritme. In nagenoeg 365 dagen beweegt de aarde in een baan om de zon. Gedurende de nachten zien we door het jaar heen en kijkend in de richting van het zuiden (de richting waarin overdag de zon te zien is) steeds een ander stukje van de hemel en dus ook andere sterren en sterpatronen.

De sterren en sterrenbeelden die rondom de Poolster staan, de zogenaamde circumpolaire sterren, zijn voor ons het gehele jaar door aan de nachtelijke hemel in noordelijke richting te zien. De Poolster is de ster die schijnbaar stilstaat omdat de draaiingsas van de aarde wijst in de richting van deze ster.

Op onze noorderbreedte staat de Poolster 52 graden boven de horizon.

Vanwege de baan om de zon (een keer rond in ca. 365 dagen) en de eigen draaiende beweging van de aarde van eens per 24 uur, komen de sterren elke dag ca. vier minuten eerder op. Na een maand zijn deze dagelijkse ca. vier minuten uitgegroeid tot nagenoeg 2 uur. En na verloop van een jaar is dit uitgegroeid tot precies 24 uur, zodat de sterrenbeelden na een jaar weer precies dezelfde posities innemen als in het begin en de jaarkringloop weer opnieuw kan beginnen.

De draaiingsas van de aarde heeft een schuine stand t.o.v. het baanvlak waarin de aarde om de zon draait (ca. 23,5 graad). Dit betekent dat de hemellichamen aan de zuidelijke hemel, niet op een vaste hoogte boven de horizon staan. Zo staan 's nachts in de winter de planeten, de maan en bijvoorbeeld de sterrenbeelden van de Die-renriem hoog t.o.v. de horizon (hoogste positie

ca. 61 graden op het winterpunt) en in de zomer laag (op het zomerpunt ca. 15 graden boven de horizon).

Planeten die met het blote oog te zien zijn

Mercurius is vanaf het eind van de maand november weer te zien aan de ochtendhemel nabij de heldere planeet Venus.

Venus, deze planeet is voor zonsopkomst als heldere planeet te zien, tot ca. eind november (dus in het oosten!).

Mars is de komende nazomer en herfstperiode niet of nauwelijks meer waar te nemen met het blote oog.

Jupiter bevindt zich in het sterrenbeeld Tweelingen en is duidelijk te zien. Naarmate het jaar vordert komt de planeet hoger en hoger te staan om op 22 december de hoogste stand te bereiken.

Saturnus is de gehele periode te vinden in het sterrenbeeld Vissen.

Meteoren of vallende sterren

Vanaf 2 oktober zijn meteoren te zien die vanuit het sterrenbeeld Orion hun zogenaamde vertrekpunt hebben. Vandaar de naam Orioniden. Vanaf de tweede helft oktober zijn ook de Tauriden weer actief. Deze meteoren met het vertrekpunt in de Stier, hebben hun maximum in november, waarbij zelfs vuurbollen kunnen voorkomen.

Raadpleeg de media of internet (o.a.

www.kuuke.nl of www.allesoversterrenkunde.nl) voor meer detailgegevens.

Info over de afbeelding van de sterrenhemel

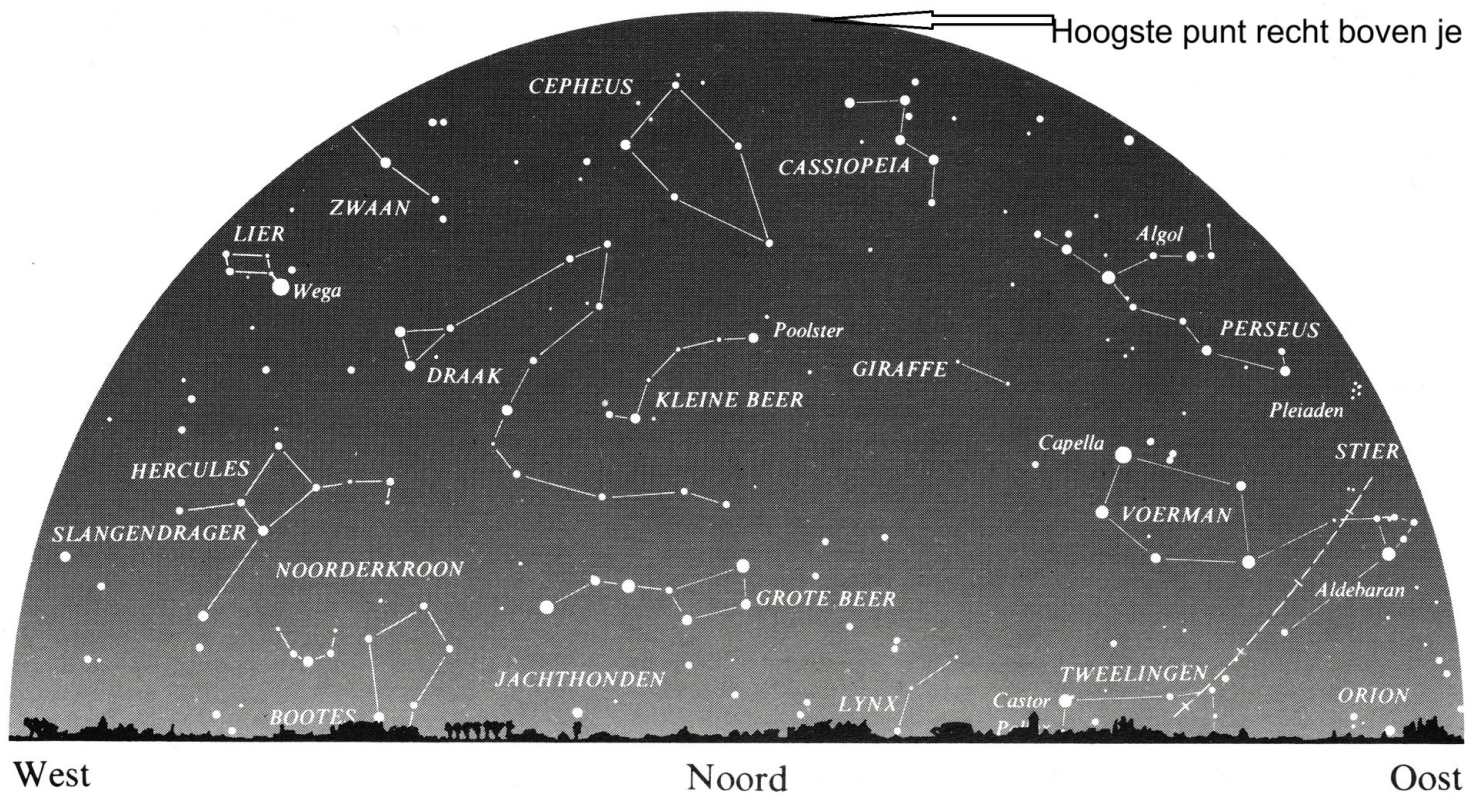
De kaart geeft de sterrenhemel weer voor ca. 24.00 uur op 1 september, ca. 22.00 uur op 1 oktober, ca. 20.00 uur op 1 november en ca. 19.00 uur op 1 december.

De rand van de sterrenkaart geeft de horizon weer. Houd daarom de kaart zo, dat de richting waarin je kijkt (bijv. noord, oost, zuid, west) naar beneden wijst.

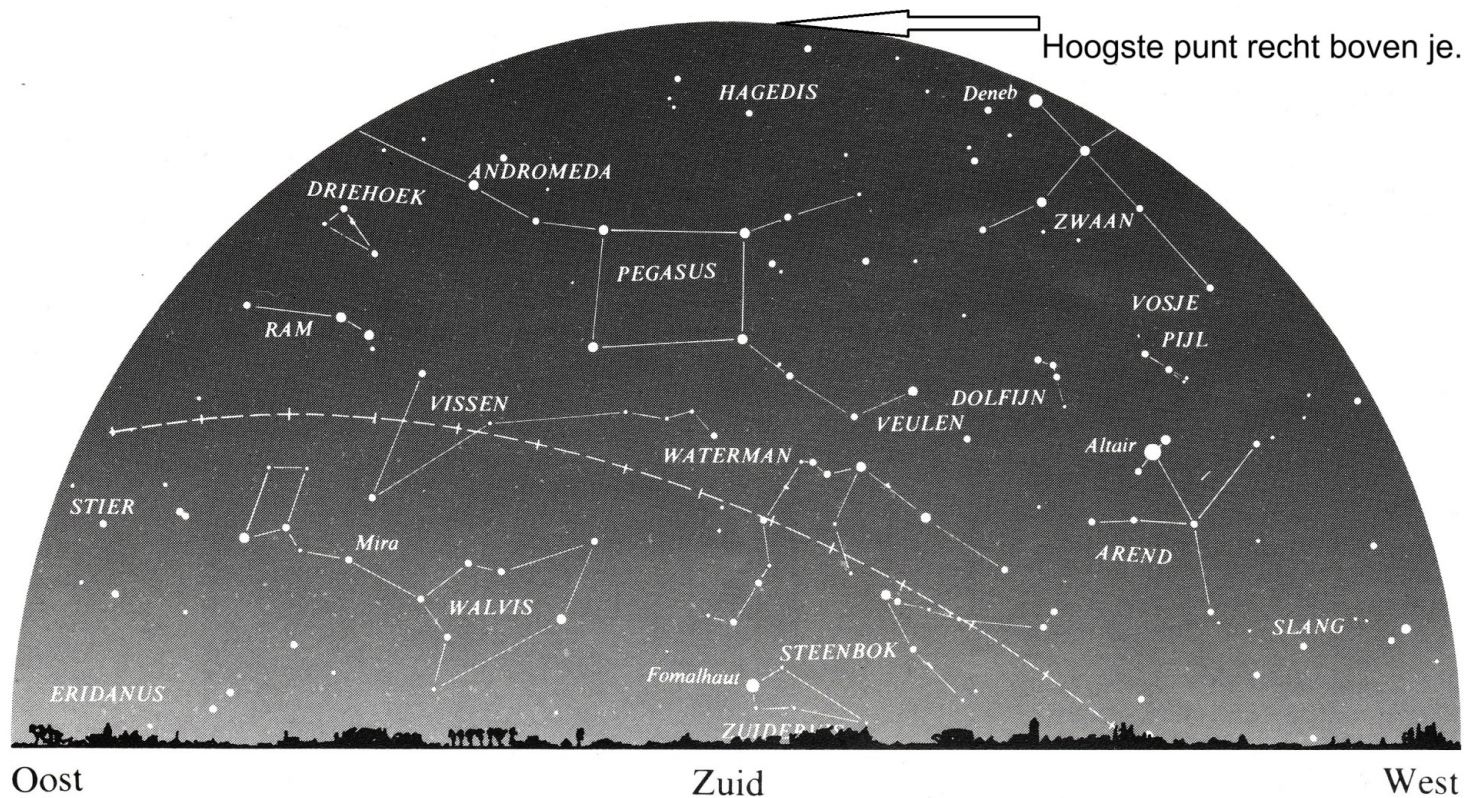
Ieder jaar organiseert het IVN Valkenswaard-Waalre een sterrencursus voor geïnteresseerden in de maanden januari en februari.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met 040-2075670 of via het secretariaat secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl

Emile Weijters

STERRENHEMEL NAJAAR 2026

Rabo ClubSupport

Samen vieren we de winst

Van 7 t/m 29 september vindt de Rabobank ClubSupport actie plaats. In deze periode kunnen leden van de Rabobank hun stem uitbrengen op hun favoriete club of vereniging. Met deze actie worden verenigingen extra financieel ondersteund. De verdeling van het geld is naar rato van het aantal uitgebrachte stemmen op een vereniging.

Om te mogen stemmen moet je als rekeninghouder lid van de Rabobank zijn.

Dit lidmaatschap is gratis. Je kunt je alsnog aanmelden om lid te worden.

Hiertoe log je in op de Rabobank internetsite of via de RABO app.

Kies voor de optie “SERVICE” en daarna op “LIDMAATSCHAP”.

Via de Rabobank ontvangt u bericht over het stemmen.

Alle clubs waarop gestemd kan worden zijn gerangschikt via de woonplaats.

Het IVN Valkenswaard-Waalre, weliswaar actief in Waalre en Valkenswaard, staat vanwege ons postadres, vermeld onder de gemeente Valkenswaard. Dus wil je stemmen op onze vereniging dan moet je onze vereniging zoeken onder **Valkenswaard**.

Ook kunt u familieleden en vrienden, die lid zijn van de Rabobank, uitnodigen om op onze vereniging te stemmen.

Dankzij ClubSupport komt elk jaar een donatie van enkele honderden euro's binnen bij ons IVN. In 2026 is de donatie bestemd voor het aanschaffen en vernieuwen van onderzoeksmaterialen die gebruikt worden bij de excursies voor basisscholen.

Voor eventuele inlichtingen kun je terecht bij de penningmeester.

Suus Leenknecht, e-mail:

suus.leenknecht@gmail.com

Verslag Natuurwerkgroep Valkenswaard Seizoen 2025/2026

Ons enthousiaste team van elf stoere mannen en één sterke vrouw kijkt terug op een productief werkjaar. Elke zaterdagochtend tussen september en april stonden we paraat om de natuur een handje te helpen.

Om stipt 09.00 uur verzamelden we bij het IVN-gebouw in Valkenswaard waarna we gezamenlijk naar het gebied reden waar gewerkt moest worden. Gewapend met zagen, snoeitangen en handschoenen trokken we daarna ons prachtige buitengebied in. Ons werkgebied liep dit seizoen van Valkenswaard helemaal tot aan de Belgische grens.

Op verzoek van Natuurmonumenten en Brabants Landschap hebben we flink wat bospercelen en houtwallen opgeschoond. Op verzoek van de gemeente Valkenswaard kunnen we ook voor hen de handen uit de mouwen steken. Het doel was helder: wilgen knotten en historische houtwallen weer in oude ere herstellen.

We trotseerden bijna elk weertype, al bleken de weergoden ons dit jaar niet altijd even gunstig gezind. Een enkele zaterdagochtend ging helaas niet door vanwege de werkelijk overvloedige regenval. Onze broeken bleken waterdicht, maar zwemmen in een modderige houtwal ging ons net te ver.

De veiligheid van onze harde werkers stond het hele seizoen absoluut op nummer één. Al het gebruikte gereedschap en materiaal is dit jaar weer streng gekeurd en strak onderhouden. Mooi nieuws: twee deelnemers hebben met succes de cursus VHV1 Veldhulpverlening afgerond! Gelukkig hebben we ze niet nodig gehad.

Om het team in balans te houden zoeken we dringend nieuwe leden. Wil jij zaterdags van 09.00 tot 12.00 uur lekker buiten fysiek bezig zijn? Meld je dan snel aan via 06-33658320 (Anthonie Crijns). Samen maken we de natuur én onze gezellige houtwallengroep de komende periode nog sterker.

Peter Jan van Soerland

Werkgroepen	Contactpersoon	Telefoon	E-mailadres
IVN-werkgroepen algemeen			
Biodiversiteitsherstel	Peter Bleijs	06-30681037	biodiversiteit.ivn.v.w@gmail.com
Cursussen (regionaal)	Peter Bleijs		p.bleys@kpnplanet.nl
IVN voor de jeugd	Ad Baken	040-2015181	jeugd@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Publiciteit	Fred Emmerik	06-20505851	f.emmerik1@upcmail.nl
Publiekswandelingen	Yolanda Werson		secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Redactie afdelingsblad	Dylan Brand		natuurwijzer@gmail.com
Website	Fanny van Zon		webmaster.valkenswaard.waalre@ivn.nl

IVN-werkgroepen Valkenswaard

Bomen	Martijn Aarts	06-21466671	martijnaarts@onsmail.nl
Natuurwerk Malpie	Ad Baken	040-2015181	h.baken@chello.nl
Natuurwerk Valkenswaard (WOKLE)	Anthonie Crijns		anthoniecrijns@gmail.com
Scholenwerk Valkenswaard	Yolanda Werson		secretariaat@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Tuin D'n Nieuwe Hof Valkenswaard	Herma Veldsink		hermaveldsink@hotmail.com
Vogels	Maarten-Jan van den Braak		mj.vandenbraak58@gmail.com
Zoogdieren	Jan Schutjes	06-23269205	j.schutjes@upcmail.nl

IVN-werkgroepen Waalre

Natuurwerk Waalre	Antoon Obbing Henk de Vrind		ivn.nwgr.waalre@gmail.com
Scholenwerk Aalst-Waalre	Ellen Alting Siberg	06-25048770	scholenwerkgroepaalstwaalre@ivn-valkenswaard-waalre.nl
Vlindertuin Waalre	Bernard Fransen		ivnvlindertuinwaalre@outlook.com
Wandelroutes	Henny Heestermans		hennyheestermans@gmail.com

Redactieleden Valkenswaard-Aalst/Waalre

Dylan Brand
Nelly van der Burgt
Yvonne Schouten
Wouter Kiela

LET OP

Tekst digitaal aanleveren als *los bestand* op ons mailadres:
natuurwijzer@gmail.com

Wilt u de illustraties als een *los bestand* aanleveren,
dit is belangrijk om een goede kwaliteit afdruk te krijgen.

De inleverdatum voor het *winternummer* is
Vrijdag, 27 november 2026

Kwetsbaar gebied

Op De jaarlijkse publiekswandeling vanaf de Achelse Kluis, onder de titel “Op zoek naar de wielewaal”: 24 deelnemers en 6 gidsen van de Vogelwerkgroep hebben op zondag 7 juni volop kunnen genieten van de vogels op en rond de Groote Heide.

De grote grazers waren duidelijk aanwezig maar hebben geen problemen gemaakt. Dus kon de volle aandacht naar de vogels. Interessante soorten zoals de grauwe klauwier, sprinkhaanrietzanger, zwarte ooievaar, boompieper, veldleeuwerik en lepelaar. De wielewaal liet zich helaas niet zien.

Foto's gemaakt door Fred Emmerik, Michael Beuwer, Maarten-Jan van den Braak en Tineke Herps

